

Esipuhe

Tampereen kaupunkiseudulle on muodostunut 20 vuoden aikana kuntien elinvoimaa vahvistava seutuyhteistyö. Yhteistyön suunta ja kunkin valtuustokauden painopisteet kerrotaan seutustrategiassa.

Viides seutustrategia "Vehreä metropolimme" on seutuyhteistyön jatkumo kuntarajattoman, kansainvälisen ja kestävän kasvun rakentamiseksi kaupunkiseudulle.

Seutustrategian painotuksissa heijastuu ajankohtainen toimintaympäristö ja tulevaisuuden ennakointi. Strategia painottaa seudun elinvoiman perusasioita, mutta kurkottaa myös toiveikkaaseen tulevaisuuteen.

Strategia on valmisteltu seutuhallituksen johdolla, ja myös sen toimeenpanon johtaminen on seutuhallituksen keskeinen tehtävä. Toimeenpanoa varten strategialle valmistellaan toteutusohjelma.

Tampereen **20** *Vuotta*
KAUPUNKISEUTU

Seutustrategia

**VEHREÄ
METROPOLIMME**

Visio 2040

Vuonna 2040 Tampereen kaupunkiseutu on lähes puolen miljoonan asukkaan ja kahdeksan kunnan elinvoimainen ja kansainvälinen metropoli, jossa vihreä luonto ja kaupunkielämä yhdistyvät.

Toimivan yhteistyön avulla seutu on siirtynyt kestävästi uudelle vuosikymmenelle.

**1. Asukkaille
viihtyisä
ja turvallinen
arki**

**2. Yrityksille
elinvoimainen
ja kestävä
ympäristö**

**3. Maailmalle
kytkeytynyt
ja avoin
kaupunkiseutu**

1. Asukkaille viihtyisä ja turvallinen arki

1.1. Monimuotoista asumista kasvavalla kaupunkiseudulla

Kaupungistumme kestävästi ja tasapainoisesti. Vuonna 2040 meitä on jo 480 000 asukasta. Kaupunkiseudulla voi elää omannäköistään kestävä elämää eurooppalaisittain urbaanisti tai väljemmin maaseudun kylissä.

Naapurustomme ovat turvallisia ja viihtyisiä. Asuntopolitiikassa painotamme asumisen laatua ja kohtuuhintaisuutta. Eriytymisen ehkäisy on yhteinen tehtävämme.

1.2. Sujuvaa arkea ja liikkumista upean luonnon ympäröimänä

Sujuvan arjen peruspilarit löytyvät kaupunkiseudulta: työpaikat, saavutettavat palvelut ja toimiva liikenne. Täällä on runsaasti elämyksiä vapaa-aikaan ja kansainvälisen tason tapahtumatarjonta. Arki on myös elämyksellistä, kun suunnittelussa huomioidaan upean luonnon läsnäolo ympäri vuoden.

Kestävän liikkumisen hankkeet – raitiotie, lähijunaliikenne ja seudulliset pyöräilyväylät – yhdistävät ja kasvattavat kaupunkiseutua muilla liikkumistavoilla täydennettynä.

1.3. Asukkaiden hyvinvointi ja osallistuminen keskiössä

Kunnat tukevat asukkaiden hyvinvointia ja elämänlaatua koko palvelukirjolla. Seudullisuus näkyy asukkaille kuntarajat ylittävänä palveluina. Yhteistyöllä lisätään palvelujen yhteentoimivuutta ja digitaalisuutta. Kaupunkiseutu on aktiivinen kumppani hyvinvointialueelle ja työllisyysalueelle.

Osallistuminen vahvistaa asukaskokemusta. Asukkaiden ääni kuuluu ja asukasymmärrys vahvistuu. Tunnistamme nuorten roolin seudun tulevaisuudelle.

1.4. Strategiset tavoitteet

1. Edistämme monimuotoista asuntotuotantoa ja laadukasta asumista kaupunkiseudulla.
2. Huolehdimme arjen sujuvuudesta toimivalla logistiikalla ja lisäämme arkeen aktiivisuutta ja liikettä.
3. Kehitämme seudullisesti kasvatus-, koulutus- ja vapaa-aikapalveluja ja hyödynnämme palveluverkkoa tehokkaasti yli kuntarajojen.
4. Kehitämme yhdessä kestävää liikkumista ja miellyttävää liikkumisen ympäristöä koko kaupunkiseudulla.
5. Lisäämme asukkaiden, erityisesti nuorten, osallistumisen mahdollisuuksia seudun tulevaisuuden turvaamiseksi.
6. Ehkäisemme asuinalueiden eriytymistä ja segregatiota poikkihallinnollisella yhteistyöllä.
7. Huomioimme sinisen ja vihreän luonnon merkityksen hyvinvoinnissa ja vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja seudullista viherrakennetta.

2.1. Elinvoiman kasvua eheässä yhdyskuntarakenteessa

Kaupunkiseudun elinvoima kumpuaa väestön, yritysten ja työpaikkojen kasvusta. Kasvun selkärankana on eheä ja vahva yhdyskuntarakenne. Eheä yhdyskuntarakenne tuo palvelut, työpaikat ja kodit lähelle toisiaan ja vahvistaa infrastruktuuriamme.

Sovitamme kasvun ympäristön kantokykyyn, toimimme resurssiviisaasti ja tähtäämme hiilineutraalisuuteen. Jätämme tilaa monimuotoiselle luonnolle, monihyötyiselle viherverkolle ja virkistykselle.

2.2. Osaaminen ja innovaatiot työllisyyden perustana

Vahvistamme seudun asemaa kansallisen talouden veturina ja vaikutamme sitä tukevan infrastruktuurin rakentamiseen. Tuemme innovaatioiden ja työllistävien elinkeinojen sijoittumista seudulle.

Osaaminen näkyy muun muassa ICT-teollisuuden, älykkään koneenrakennuksen sekä turvallisuus- ja puolustusteollisuuden kasvuna. Kiihdytämme myös elämystaloutta, terveys- ja hyvinvointitoimialaa sekä kestävän teknologian kasvua. Kasvun ja kestävyiden yhteensovittaminen on meille tärkeää.

Kattava koulutustarjonta kiinnostaa yli kaupunki-seudun rajojen ja tänne hakeutuu runsaasti tulevaisuuden osaajia. Koulutuksen tarjoajat ja työnantajat toimivat tiiviissä yhteistyössä työllisyyden edistämiseksi.

2.3. Ennakoitava toimintaympäristö kuntarajat ylittävällä yhteistyöllä

Seudullinen elinkeinopolitiikka vaikuttaa toimintaympäristöemme houkuttelevuutena, ennakoitavuutena ja vakautena. Työpaikat koetaan seudullisesti yhteisiksi ja niiden syntyä tuetaan yhteisin ratkaisuin. Yritysten sijoittumisessa ei katsota kuntarajoja.

Teemme yhteistyötä tonttitarjonnan lisäämiseksi ja markkinoimme yhdessä koko kaupunkiseutua mm. puhtaan teollisuuden sijaintipaikaksi. Kuntarajatonta toimintatapamme on kilpailutekijä investointien houkuttelussa.

2.4. Strategiset tavoitteet

1. Luomme kasvulle edellytyksiä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.
2. Tavoittelemme ilmastopäästöjen hillintää.
3. Nojaamme yhdyskuntarakenteen kehittämisessä Rakennesuunnitelman 2040+ linjauksiin ja MAL-sopimukseen.
4. Edistämme raideliikenteen kasvua koko kaupunkiseudulla.
5. Tiivistämme yhteistyötä investointien ja yritysten sijoittumisessa ja kaavoituksessa yli kuntarajojen.
6. Teemme aktiivista edunvalvontaa kasvua tukevan infrastruktuurin rakentamiseksi.
7. Tuemme koulutuksen tarjoajien yhteistyötä ja yritysten tarvitseman osaamisen kehittämistä.

3. Maailmalle kytkeytynyt ja avoin kaupunkiseutu

3.1. Kansainvälisesti tunnettu ja saavutettava metropoli

Kaupunkiseutu näkyy maailman metropoli-kartalla. Parannamme seudun suoraa kansainvälistä saavutettavuutta ja kytkeydymme eteläisen Suomen kansainvälisiin yhteyksiin. Nopeilla yhteyksillä pääkaupunkiseutuun laajennamme myös kansainvälisiä työmahdollisuuksia.

Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa meille tärkeissä teemoissa.

Matkailijoille kaupunkiseutu näyttäytyy pohjoisena metropolina ja elämyskohteena. Lisäämme myös varautumista kansainvälisen toimintaympäristön haasteisiin.

3.2. Kansainväliset osaajat ja opiskelijat elinvoiman vahvistajina

Tulevaisuuden menestystä rakennetaan houkuttelemalla osaajia, yrityksiä ja investointeja sekä vahvistamalla pitovoimaa. Kun kehitämme kansainvälistä rekrytointia ja kansainvälisiä opiskelumahdollisuuksia, tänne hakeudutaan kauempaakin. Vehreä kaupunkiseutu houkuttelee myös matkailijoita.

3.3. Sujuvaa monikulttuurista arkea

Työvoiman vähenemisen vuoksi tarvitsemme kansainvälistä työvoimaa. Arkemme kansainvälistyy työpaikoilla, kouluissa ja tapahtumissa. Autamme tulijoita kotiutumaan ja juurtumaan, ja hyödynnämme monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä seudun kehityksessä. Kunnat lisäävät yhdessä palveluiden monikielisyyttä.

3.4. Strategiset tavoitteet

1. Edistämme kansainvälistä lentoliikennettä ja nopeaa raideliikennettä seudun saavutettavuuden parantamiseksi.
2. Houkuttelemme kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita ja vahvistamme heidän edellytyksiään pysyä täällä.
3. Kehitämme yhdessä kuntien palveluja vieraskielisille ja autamme heitä kotoutumaan.
4. Jaamme kansainvälisyyden hyötyjä ja vastuita reilusti kuntien kesken.
5. Opimme kansainvälisistä hyvistä käytännöistä ja tavoittelemme EU-rahoituksen kasvavaa saantoa.
6. Panostamme kestävän matkailun kehittämiseen koko seudun mahdollisuuksia hyödyntäen.

Seutu- yhteistyön perusteet

Yhteistyön perusta

Maantieteellinen kokonaisuus

Kunnat muodostavat yhtenäisen ja tiiviisti kytkeytyneen toiminnallisen seudun. Palvelut, työssäkäynti ja liikkuminen ylittävät kuntarajat luonnollisesti. Seudulla on monikeskuksinen ja metropolimainen rakenne.

Talouden ja elinvoiman keskus

Alue on merkittävä elinkeinoelämän ja työpaikkojen keskittymä. Kuntien väestörakenteet ovat samankaltaisia, mikä luo yhteneviä palvelutarpeita. Alueella on vahva osaamisen ja koulutuksen keskittymä, joka tukee elinvoimaa ja kehitystä.

Kaupunkipoliittiset tavoitteet

Yhteistyöllä vastataan kasvuun ja kaupungistumisen hallintaan. Kaupunki-seudulle tyypilliset ilmiöt – kuten tiivistyvä rakenne, joukkoliikenne, sosiaaliset kysymykset, kansainvälistyminen ja maahanmuutto – edellyttävät yhteisiä ratkaisuja.

Yhteistyön hallinnan rakenteet

Seudulla toimii yhteiset päätöksenteko- ja valmistelurakenteet, jotka mahdollistavat koordinoitun työskentelyn ja poliittisen ohjauksen. Alueidenkäytön lainsäädäntö ja MAL-menettely muodostavat yhteistyölle kansallisen perustan.

Yhteistyön toimintatavat

Luottamus

Yhteistyön ydin on kuntien välinen luottamus. Kunnat rakentavat luottamusta kertomalla avoimesti yhteistyöhön vaikuttavat tavoitteensa ja aikeensa. Luottamus näkyy sekä puheissa että teoissa, vastavuoroisena arvostuksena ja vahvistavana seutuymmärryksenä.

Hyöty

Yhteistyön tulee tuottaa lisäarvoa kaikille kunnille. Suurimmat hyödyt syntyvät pitkäjänteisestä sitoutumisesta yhteisiin tavoitteisiin. Lyhyellä aikavälillä pienetkin onnistumiset ovat tärkeitä ja vahvistavat luottamusta yhteiseen tekemiseen.

Aktiivisuus

Kaikki kuntayhtymän jäsenkunnat osallistuvat aktiivisesti seudullisiin hankkeisiin. Kunnat varmistavat, että yhteiset prosessit etenevät yhteiset prosessit etenevät vaikuttavasti myös kuntaorganisaatioissa ja että seudullinen näkökulma huomioidaan päätöksenteossa.

Yhteistyöalue

Kaupunkiseudun kuntayhtymä toimii jäsenkuntiensa yhteisenä kehittämisorganisaationa ja aktiivisena kumppanina alueen muiden toimijoiden kanssa. Seudullinen yhteistyö voi laajeta kaupunkiseudun ulkopuolelle yksittäisissä teemoissa, kun se tuottaa hyötyä myös kaupunkiseudulle. Kunnat sopivat laajentamisesta yhdessä.

Toiminta- ympäristön muutostekijät

Turvallisuus ja demokratia

Turvallisuuden ja demokratia edellytykset ovat murroksessa. Geopoliittinen epävarmuus, kriittisen infran turvaaminen, koettu huoli sisäisestä turvallisuudesta ja teknologistuminen haastavat hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita. Paikallishallinto on entistä enemmän osa kansallista varautumista. Turvallisuuden kokemus syntyy yhä enemmän yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja luottamuksesta – ei vain fyysisestä turvallisuudesta.

Osallistumisen epätasaisuus ja sukupolvien väliset erot horjuttavat yhteiskunnallista yhtenäisyyttä. Osallisuuden polarisaatio edellyttää uusia keinoja kansalaisten aktivointiin ja luottamuksen ylläpitoon. Tässä työssä kunnilla on keskeinen rooli.

Talous ja resurssit

Kunnat toimivat yhä tiukemmassa taloudellisessa asemassa: väestö ikääntyy, palvelutarpeet kasvavat ja työvoima supistuu. Tulopohja ei enää kasva samaa tahtia menojen kanssa. Ongelma ei ratkea vain säästämisellä, vaan rohkeudella suunnata niukkoja resursseja pois silloista ja vanhoista rakenteista. Kuntien tulee palvelujen oman tuotannon ohella hyödyntää yhteistyötä ja kumppanuuksia.

Taloudellinen kestävyys kytkeytyy ympäristökestävyyteen, sillä ilmasto- ja digisiirtymä edellyttävät investointiajattelua. Seudun on myös varauduttava siihen, että valtion talous ja MAL-rahoitus voivat kaventua.

Kasvu ja elinvoima

Kaupunkiseutujen kasvu jatkuu, mutta ei tasaisena eikä aina hallittuna. Elinvoima keskittyy entistä vahvemmin kasvukeskuksiin, kuten Tampereen kaupunkiseudulle. Tulevina vuosikymmeninä kaupungistumiskehitys kohtaa aiempaa hitaamman kehityksen väestön ikääntymisen seurauksena.

Väestön, työpaikkojen ja palveluiden kasautuminen kaupunkiseuduille luo mahdollisuuksia arjen sujuvuudelle, tehokkuudelle ja innovaatioille. Samalla se lisää paineita infrastruktuurin rakentamiselle, asuntotuotannolle ja kestäväälle maankäytölle. Kasvu tuo mukanaan monimuotoistuvan väestön ja huolehtimisen sosiaalisesta kestävydestä.

Monimuotoistuva väestö

Väestö vanhenee ja elää pidempään. Lapsia syntyy vähemmän ja perheet pienenevät. Väestörakenteen muutos on perustavanlaatuisen ilmiö, joka vaikuttaa laajasti kuntien suunnittelussa: palveluihin, kaavoitukseen, asumiseen ja työvoiman saatavuuteen.

Kaupunkiseudun väestönkasvusta puolet perustuu maahanmuuttoon. Sen seurauksena väestön monimuotoisuus kasvaa kulttuurisesti, sosiaalisesti ja elämäntavoiltaan, mikä haastaa yhden koon ratkaisut.

Monimuotoistuva väestö edellyttää huomion kiinnittämistä väestön määrän ohella väestörakenteen laadun muutokseen, mikä on uusi lähestymistapa väestön kehitykseen.

Jakautuva hyvinvointi

Väestön hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat ja nuorten usko omaan tulevaisuuteen on heikentynyt. Ikääntyminen, yksinäisyys, liikkumattomuus ja epäterveelliset elintavat näkyvät sairauksien kasvuna. Samalla työelämän ja toimeentulon epävarmuudet heijastuvat hyvinvointiin. Hyvinvointi jakautuu myös alueittain.

Sosiaalisen kestävyysvajeen ehkäisemiseksi tarvitaan strategista hyvinvointipolitiikkaa. Se tarkoittaa ennakoivaa tietoa väestön tilasta sekä ongelmia ehkäisevien sosiaalisten ympäristöjen ja yhteisöllisyyden rakentamista. Kaupunkisuunnittelussa tulee huomioon myös koetun elämänlaadun tekijät: turvallisuus, sosiaaliset suhteet ja saavutettavat palvelut.

Luontopohjaisuus

Luonnon kantokyky uhkaa huonontua, mikä heikentää taloutta, yhteiskuntien vakautta ja ihmisten hyvinvointia. Ilmastonmuutos vaikuttaa kuumuutena, rankkasateina ja lisääntyvässä tarpeena hallita hulevesiä ja ylläpitää ekologisia yhteyksiä. Erityisesti tiheästi asutuilla alueilla sään ääri-ilmiöt ja luonnonvarojen niukkeneminen lisäävät haavoittuvuuksia.

Luonnon tila ja ekologinen jälleenrakennus ovat osa kuntien elinvoimaa ja vetovoimaa. Luontoalueiden saavutettavuus ja laatu vaikuttavat asukkaiden hyvinvointiin, liikkumiseen ja sitoutumiseen alueeseen. Seudullisessa mittakaavassa kyse on kyvystä rakentaa maankäyttöä ja viherympäristöjä niin, että ne tukevat ilmastokestävyyttä sekä kestäviä elämäntapoja.

Kiitos

